

JAUNIEŠU PROFESIJAS IZVĒLES ATBALSTS KARJERAS IZGLĪTĪBAS PROCESĀ VIDUSSKOLĀ

Support for Young People to Choose a Profession in the Process of Career Education in Secondary School

Inese Selivončika

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Abstract. *Lack of information is one of the main challenges for learners to participate in various competitions and events. Schools need various activities, during which students are informed and motivated to participate in various competitions, receive the necessary information from various aspects: from a theoretical and practical point of view, so that young people learn about the resources available to them in Rezekne secondary schools. Here, learners can receive support, ideas, advice, experience for further career development. There is a need to organize more career guidance activities for learners about the importance of the self-motivation process and the career development process.*

Keywords: *choosing a profession, career education, career support, young people.*

Ievads

Introduction

Vidusskolas posmā, ja skolēns nolēmis turpināt mācīties un iegūt profesiju, notiek izglītības karjeras izvēle, kad skolēns plāno savu turpmāko dzīvi, izvēlas mērķi, nosaka līdzekļus, kas palīdzēs plānu izveidei. Karjera ir ļoti nozīmīga personīgās dzīves daļa, tādēļ tai ir jāpievērš īpaša uzmanība.

Profesijās izvēle ir viens no sarežģītākajiem karjeras plānošanas un pašizziņas posmiem, kad notiek savas dzīves vietas meklēšana un ir jāprot izvērtēt savas intereses, spējas, prasmes un rakstura īpašības. Katrs jauniešs meklē profesiju, lai būtu saskaņā ar sevi, tad būs labs rezultāts un gandarījums par darbu.

Jau 9.klasē skolēniem ir jāizdara pirmā lielākā izvēle savā karjeras plānošanā un vadīšanā, pieņemot lēmumu, vai turpināt izglītību Valsts ģimnāzijā, vidusskolā, profesionālās izglītības iestādē u.c.. Parasti jaunieši saistīti ar dažādām dzīves jomām, tāpēc iekšēji izvērsas strīds par to, kuru no dzīves ceļiem izvēlēties. Tikpat svarīgi, veicot izvēli, ir arī līdz galam realizēt to, ko esi izvēlējis, tas individualitātei palīdz izjust savu varēšanu un briedumu darboties produktīvi kā personībai. Jauniešiem ir būtiski savlaicīgi iepazīties ar savu izvēlēto specialitāti, lai tā saskanētu ar vēlmēm, interesēm un spējām, svarīgi arī

uzzināt, kādi speciālisti ir nepieciešami darba tirgū. Taču saprast, kura ir tā pieprasītākā profesija, ir ļoti grūti. Bieži vien nākas uzklaut vecākus, draugus, skolas biedrus, skolotājus, jo tas, ko cilvēks darīs viņam nāksies saskarties kopumā visu dzīvi. Pusaudžu gados ir īpaši grūti pieņemt lēmumu, jo mūsdienu pasaulē ir daudz dažādu profesijas jomu. No izvēles ir atkarīgs kāds veidosies tālākais dzīves ceļš - mācības, darbs, profesija un kopumā personības attīstība.

Ir svarīgi veicināt jauniešu aktīvu dalību savas karjeras veidošanā dzimtajā pilsētā un nodrošināt jauniešiem lietderīgi pavadīt brīvo laiku. Tā ir lieliskā iespēja jauniešiem iepazīt karjeras un nodarbinātības iespējas un izdarīt pareizo izvēli karjeras ceļā.

Raksta mērķis: pētīt karjeras izvēles motīvus un kā pedagogs- karjeras konsultants var ietekmēt vidusskolēnu profesijas izvēli

Literatūras apraksts

Literature review

D. Supers (Super, 1957), pētot dzīves posmu un lomas izveidoja jēdzienu “karjeras veids” (*career pattern*), saistot karjeru ar dzīves posmu, izveidoja četru veidu sistēmu:

- stabilā karjera, kas nozīmē veiksmīgu pāreju no skolas uz stabilu darbu ;
- tradicionālā karjera – sāk no izmēģinājuma darba līdz stabilam darbam;
- nestabila karjera- no stabila darba maina virzienu un iegulda jaunus spēkus jaunā karjerā;
- vairāku izmēģinājuma karjera: bieža darba maiņa.

D. Supers savos darbos pētīja likumsakarību, kuras attiecas uz karjeras attīstību, koncentrējas uz cilvēka attīstību un mācīšanās veidu, kas noteikti ietekmē karjeras rezultātu. Teorijas pamatā ir indivīda tieksme izzināt savas spējas un prasmes, kuras nepieciešamas sev piemērotas profesijas meklējumos. 1963. gadā D. Supers veica pētījumus par pusaudžiem, kā rezultātā radās jauns jēdziens - karjeras briedums (Karjeras attīstības atbalsts, 2008).

A. Ro (Roe, 1956) veica pētījumus par personības māksliniecisko radošumu un izveidoja savu teoriju par karjeras izvēli, norādot, ka saistībā ar personības attīstību karjeras izvēlē ir divi līmeņi:

1. Indivīda spējas un intereses, kas ietekmē karjeras izvēli, nosaka ģenētiskie faktori un tikai daļēji paša brīva griba;

2. Ģenētisko faktoru un bērnības pieredzes mijiedarbības, kurā:
 - ✓ vajadzības tiek ikdienā apmierinātas un nekļūst par neapzinātiem motīviem;
 - ✓ vajadzības, vadoties pēc A. Maslova vajadzību teorijas, var pilnīgi izzust, ja tiek reti apmierinātas;
 - ✓ vajadzības tiek apmierinātas pēc neparedzētas atlikšanas.

A.Ro piedāvāja ideju, ka indivīda karjeras izvēli ietekmē mijiedarbība ar vecākiem bērnībā (Karjeras attīstības atbalsts, 2008, 72-73). Vecāku un bērnu attiecību modeļi pēc A. Roe apkopoti 1. tabulā.

1.tabula. **Vecāku un bērnu attiecību modeļi** (autores veidots pēc Roe, 1957)

Table 1 Models of parent-child relationships (created by Roe, 1957)

Modelis	Izpausmes darbība
Koncentrēšanās uz bērnu	Pārlietu pasargāšana Pārlietu prasības
Izvairīšanās	Nevērība Emocionālā atstumtība
Bērnu pieņemšana	Gadījuma rakstura mīlestība uz bērnu

Jauniešiem ir jāsniedz atbalsts, lai viņi varētu izvēlēties savu profesiju vai apmācību virzienu, atbilstoši savām vēlmēm un interesēm, jo tieši pieredze, ko saņem jaunības gados, ietekmē karjeras ceļu. Katram jauniešim ir jautājumi par savu turpmāko profesijas izvēli, bet diemžēl daļa pat nemēģina atrast atbalstu un atbildes. Tie, kuri izmanto karjeras konsultanta palīdzību, noteikti ir atviegloti karjeras jautājumos, jo visas atbildes tiek sameklētas, galvenais ir būt atvērtam un nebaidīties runāt.

Dž. D. Krumbolcs (*J. D. Krumboltz*) apgalvo, ka karjeras lēmumu pieņemšana notiek, pamatojoties uz sociālo izglītību, vides apstākļiem, notikumiem, ģenētisko mantojumu un mācību pieredzi, tāpēc izvirza četru faktoru kategorijas, kas būtiski ietekmē karjeras lēmumu pieņemšanu:

1. Kategorija:

Ietekmējošie faktori:

- ģenētiskie ;
- vides apstākļi;

- mācību pieredze;
 - uzdevumu risināšanas prasmes.
2. Kategorija:
- izziņas spējas;
 - uzskati;
 - prasmes;
 - darbības.

Bieži vien tādu ietekmējošo faktoru rezultātā cilvēks var veidot tos par reāliem, jo tieši mūsu uzskati par sevi kā arī mūsu darbu var ietekmēt un bremsēt apgūt jaunas zināšanas un prasmes. Ja mēs spētu paredzēt, kas notiek pasaulē, tad noteikti sekmētu profesijas saglabāšanu.

3. Kategorija:
- uzdevumu risināšanas prasmes;
 - karjeras lēmumu pieņemšana;

Dž. D. Krumbolcs piedāvā septiņus soļus ar kuru palīdzību pieņemt karjeras lēmumu:

1. Apzināties savas problēmas.
2. Ar noteiktām darbībām spēt pieņemt lēmumu.
3. Noskaidrot savas vērtības.
4. Pareizi noteikt un sameklēt alternatīvu.
5. Spēt noteikt un savākt pareizo informāciju.
6. Pareizi izvērtēt iegūto informāciju.
7. Uzsākt darbību, lai sasniegtu rezultātus ar visiem minētajiem punktiem.

Karjeras lēmumu pieņemšanas prasmes ir cieši saistītas ar mācīšanos. Lai veiksmīgi līdz galam pabeigtu karjeras attīstības procesu, ir nepieciešama mācīšanās pieredze, neskatoties uz visiem iespējamiem faktoriem, kas bieži vien mūs ietekmē apkārtējā vidē, ikdienā utt.

4. Kategorija:
- profesionālās darbības iespējamās problēmas: vairāki problēmu veidi var rasties cilvēka neprecīzas pašnovērošanas rezultātā. Dž. D. Krumbolcs atzīst, ka šie cilvēki var:
 - neatzīt, kā arī nepamanīt kā problēma pastāv;
 - izdarīt nepareizo lēmumu, kā arī kļūdīties risinot iespējamo problēmsituāciju;
 - bez pamatojuma neizmantojot pareizo alternatīvu;

- par spīti nespējai izvēlēties konkrētu mērķi. (Karjeras attīstības atbalsts – izglītība, konsultēšana, pakalpojumi, 2008, 84-85).

Profesijas izvēle ir viennozīmīgi atkarīga no daudziem faktoriem, ar kuriem katrs cilvēks saskaras dzīvē. Pastāv vairāki personības tipi, tos nosaka kādi no ārējiem un iekšējiem faktoriem, kuriem jāvelta liela nozīme, jo tie būtiski ietekmē katra indivīda profesijas izvēles procesu.

Karjera ir personības mērķtiecīgs, jēgpilns visas dzīves gājums (Libkovska, 2011), kurā ietilpst indivīda dažādās dzīves lomas, laika aktivitātes, kā arī mācības un profesionālā darbība. Pēc Levinsona dzīves posma attīstības modeļa (Levinsons, 1986) jaunieši meklē savu vietu pieaugušo pasaulē. Šī perioda vajadzības vairāk attiecināmas uz mīlestību, seksualitāti, ģimenes dzīvi, profesionālo izaugsmi, radošuma un galveno dzīves mērķu realizāciju. Šo laiku raksturo vairāki izaicinājumi – spiediens, kas iziet no ģimenes, profesionālās un individuālās prasības, tāpēc jānostiprina sava individuāla neatkarība (Jane, 2004, 6), tostarp sniedzot karjeras atbalstu.

Karjeras attīstības atbalsts ir sistemātisks process, kurā indivīds saņem sabiedrības (ģimenes, skolas, skolotāju, karjeras konsultantu) atbalstu, palīdzību karjeras vadības kompetences veidošanā un kuru veido vairāki elementi (karjeras informācija, karjeras konsultēšana, karjeras izglītība), kas nodrošina indivīdam palīdzību un atbalstu karjeras vadības kompetences veidošanā un kurus nosaka indivīda karjeras attīstības process (Pudule, 2003, 8). Karjeras atbalsta pakalpojumus sniedz valsts institūcijas, tāpēc karjeras atbalsta sistēmu uztver kā indivīda labklājības celšanu, gan kā publiskās politikas jautājumu. Eiropas Savienības valstu pieredze liecina, ka sistēmas sekmīga funkcionēšana dod pozitīvus efektus mūžizglītības procesā, darba tirgus un ekonomikas attīstība, nodrošinot cilvēkresursu sadalījumu un efektīvu izmantošanu darba tirgū un sociālā iekļaušana izglītības un nodarbinātības pieejamībā (Jaunzeme, 2011, 45).

Metodoloģija

Methodology

Rakstā tiek pētīts jautājums par karjeras izvēles motīviem un kā pedagogs-karjeras konsultants var ietekmēt vidusskolēnu profesijas izvēli. Kā pētīšanas metode izmantota anketēšana. Pētījumā tika iesaistīti Rēzeknes 163 izglītojamie no 10., 11. un 12.klases. Anketas datu ieguve no 2021. gada aprīļa līdz apkopotu 2022. gada janvārim.

Tika izveidota anketa ar 62 jautājumiem, ar kuras palīdzību tika noskaidrots, vai jaunieši plāno tālāk mācīties, iegūt augstāko izglītību, vai prot meklēt informāciju par studijām, stipendijām, vai gatavi saņemt karjeras atbalstu no pedagogiem - karjeras konsultantiem utt. Uz aicinājumu aizpildīt anketu ir atsaukušies 163 respondenti.

Lai plašāk un detalizētāk izanalizētu pētījuma jautājumus, autore izvēlējās Spīrmena korelācijas analīzi.

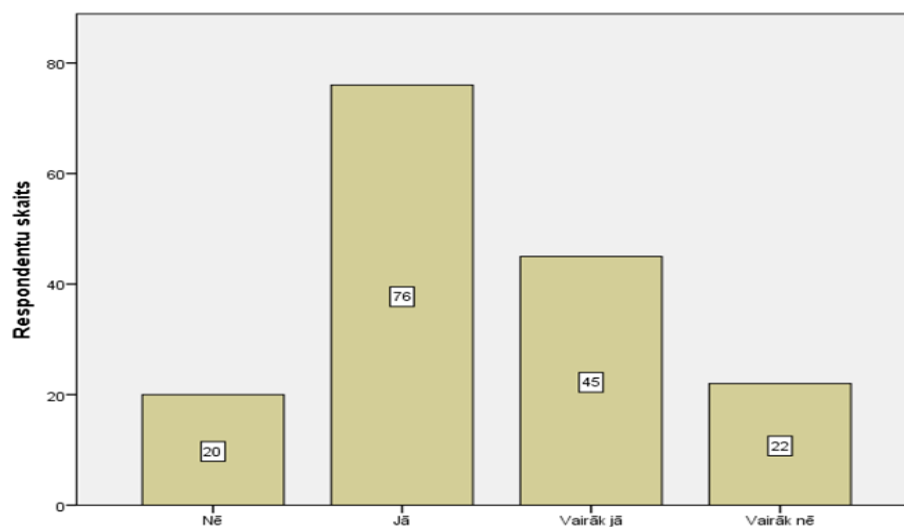
Pētījuma rezultāti

Research results

Pēc datu ieguves rezultātiem tika iegūti vidusskolēnu galvenie informācijas avoti profesijas izvēlē:

- interneta pieejamā informācija;
- karjeras izglītības pasākumi;
- informatīvās dienas;
- skolas pedagogs, karjeras konsultants;
- karjeras konsultācijas;
- noskaidrota informācija par izvēlēto profesiju;
- zināmas nodarbinātības tendences un darba iespējas.

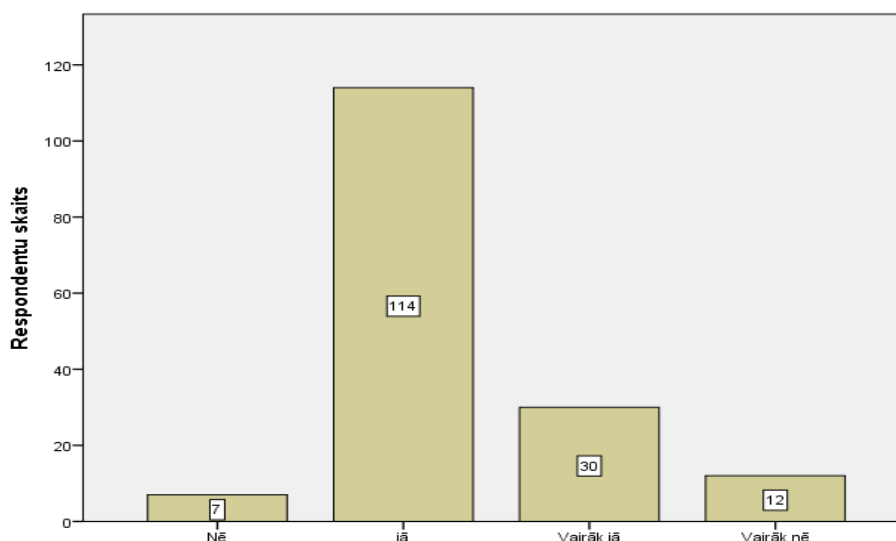
Jautājums par profesijas izvēli lielākā daļa jauniešiem ir aktuāls un svarīgs. Viņi noteikti domā kur mācīties pēc 12. klases absolvēšanas, jo vēlas iegūt izglītību un profesiju, kurā pēc tam strādās (skat. 1. attēlu).

1. attēls .Vai tev šobrīd ir aktuāls jautājums par profesijas izvēli?

Figure 1 Do you currently have a question about choosing a profession?

Jaunieši plāno savu profesijas izvēli, jo pēc vidusskolas beigšanas plāno turpināt mācības, kas ir pozitīvs rādītājs (skat. 2.attēlu).

2.attēls Vai Tu vēlies turpināt mācīties pēc vidusskolas beigšanas?

Figure 2 Do you want to continue your studies after high school?

2. tabulā ir redzams, ka lielākā daļa respondentu labprāt izmanto interneta pieejamo informāciju par karjeras izvēles un profesijas jautājumiem, interesējas par profesijas izvēli un meklē atbildes uz saviem jautājumiem par karjeras izvēli.

2.tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp jautājumiem par interneta izmantošanu un zināšanām par informācijas meklēšanu

Table 2 Spearman correlation analysis between Internet use issues and information retrieval knowledge

			Vai Tu izmanto interneta pieejamo informāciju par profesijām	Vai Tu zini kur meklēt informāciju par karjeras izvēli
Spearman's rho	Vai Tu izmanto interneta pieejamo informāciju par profesijām	Correlation Coefficient	1,000	,297**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	163	163
	Vai Tu zini kur meklēt informāciju par karjeras izvēli	Correlation Coefficient	,297**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

3. tabulā redzama vidēji pozitīvā korelācijā starp respondentu darba nozīmi savā dzīvē un izglītība kā vērtība. Var secināt, ka vidusskolēni apzinās, ko nozīmē

viņiem darbs un ka izglītība ir vērtība, tāpēc ir svarīgi apgūt interesantu profesiju, darbu, kurš patiks, ka svarīgi domāt par nākotnes plāniem.

3 .tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp dzīves darba nozīmi un izglītību kā vērtību
Table 3 Spearman's correlation analysis between the meaning of life's work and education as a value

			Vai Tu izproti darba nozīmi Savā dzīvē	Vai Tu apzinies izglītību kā vērtību
Spearman's rho	Vai Tu izproti darba nozīmi Savā dzīvē	Correlation Coefficient	1,000	,206**
		Sig. (2-tailed)	.	,008
		N	163	163
	Vai Tu apzinies izglītību kā vērtību	Correlation Coefficient	,206**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,008	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja A. Harbaceviča uzsver, ka ceļš uz vienotu un kvalitatīvu izglītības sistēmu ir stratēģisku ilgtspējīgu izglītības attīstības programmu izstrāde, kura balstītos uz izglītības kā pakalpojuma ņēmēju (sabiedrības, bērnu, audzēkņu, darba devēju) un izglītības sniedzēju (izglītības darbinieku, viņus pārstāvošu organizāciju) izpratni un vajadzību izpēti; investīcijas izglītībā un pedagogā; regulāra izglītības kvalitātes kontrole, jo laba izglītība ir mūsu valsts un sabiedrības attīstības pamats un galvenā vērtība (Harbaceviča, 2000).

4. tabulā redzama vidēji ciešā pozitīva korelācijā starp respondentu izpratni par nodarbinātības tendencēm mūsu valstī un pasaulē, kas nozīmē, ka jaunieši apzinās nodarbinātības tendences gan valstī gan pasaulē. Tas var būt saistīts ar interneta izmantošanu, informācijas meklēšanu utt. Mūsdienu tehnoloģiju inovācijas attīstībā lielā mērā maina biznesa modeļus un ietekmē darbaspēka, prasmju un zināšanu pieprasījumu, tāpēc būtiski svarīgi, visās dzīves laikā būt gataviem mācīties, pilnveidoties, apgūt jaunas prasmes un pielāgot tās kādai vēl nezināmai profesijai, kas būt pieprasītā un labi atalgota.

4 .tabula **Spīrmena korelācijas analīze starp nodarbinātības tendencēm mūsu valstī un pasaulē.**

Table 4 Spearman correlation analysis between employment trends in our country and the world.

			Vai Tu izproti nodarbinātības tendences mūsu valstī	Vai Tu izproti nodarbinātības tendences pasaulē
Spearman's rho	Vai Tu izproti nodarbinātības tendences mūsu valstī	Correlation Coefficient	1,000	,480**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	163	163
	Vai Tu izproti nodarbinātības tendences pasaulē	Correlation Coefficient	,480**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	163	163

***. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)*

5. tabulā redzam, ka lielākā daļa jauniešu ir noskaidrojuši informāciju par darba iespējām pēc skolas beigšanas un savu interesējošo profesiju. Katram jauniešim ir jāspēj sameklēt darbu un konkurēt darba tirgū un ir jābūt ieinteresētam attīstīt šīs prasmes (rakstīt CV/autobiogrāfiju, meklēt informāciju par darba vakancēm, reprezentēt sevī darba intervijā u.c.), ja nepieciešams, izmanto karjeras konsultanta palīdzību, lai izprastu savu lomu un atbildību, pieņemot lēmumus karjeras izvēlē.

5.tabula. **Spīrmena korelācijas analīze starp darba iespējām pēc skolas beigšanas un noskaidroto informāciju par interesējošo profesiju**

Table 5 Spearman's correlation analysis between job opportunities after graduation and the information about the profession of interest

			Vai Tu esi noskaidrojis darba iespējas pēc skolas beigšanas	Vai Tu esi noskaidrojis informāciju par interesējošo profesiju
Spearman's rho	Vai Tu esi noskaidrojis darba iespējas pēc skolas beigšanas	Correlation Coefficient	1,000	,269**
		Sig. (2-tailed)	.	,001
		N	163	163
	Vai Tu esi noskaidrojis informāciju par interesējošo profesiju	Correlation Coefficient	,269**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,001	.
		N	163	163

***. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)*

6.tabulā redzama vidēji ciešā pozitīva korelācijā saistībā ar respondentu plānošanas prasmēm un savu plānu īstenošanas spējām: jaunieši prot plānot un ir

gatavi īstenot savus iecerētos nākotnes plānus saistībā ar profesijas izvēli. Viņi atbildīgi domā par profesijas izvēli un karjeras attīstības iespējām.

6.tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp plānošanas prasmēm un plānu īstenošanā
Table 6 Spearman correlation analysis between planning skills and plan implementation

		Kā Tu vērtē savas plānošanas prasmes	Vai Tev ir spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu	
Spearman's rho	Kā Tu vērtē savas plānošanas prasmes	Correlation Coefficient	1,000	
		Sig. (2-tailed)	,532**	
		N	163	
	Vai Tev ir spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu	Correlation Coefficient	,532**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Lielākā daļa jauniešu interesējās pie pedagogiem par savu profesijas izvēli un uzskata, ka skolās notiek karjeras izglītības pasākumi, kas noteikti veiksmīgi veicina profesijas izvēli jauniešu un palīdz atrast atbildes uz viņu jautājumiem (7. tabula).

7.tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp pedagogu atbildēm uz profesijas izvēli un skolās izglītības pasākumiem
Table 7 Spearman correlation analysis between teachers' responses to career choice and school education activities

		Vai skolas pedagogi atbild uz Taviem jautājumiem par profesijas izvēli	Vai skolās notiek karjeras izglītības pasākumi	
Spearman's rho	Vai skolas pedagogi atbild uz Taviem jautājumiem par profesijas izvēli	Correlation Coefficient	1,000	
		Sig. (2-tailed)	,466**	
		N	163	
	Vai skolās notiek karjeras izglītības pasākumi	Correlation Coefficient	,466**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Jauniešu saprot, kas ir karjeras izglītības pasākumi un atbalsts karjeras izglītības jautājumā. Autore pieņem, ka šajās skolās notiek karjeras pasākumi, kas veicina jauniešu atbalstu no pedagogu puses (8.tabula).

8.tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp skolās karjeras izglītības pasākumiem un pietiekamu karjeras atbalstu

Table 8 Spearman correlation analysis between school career education measures and sufficient career support

			Vai skolās notiek karjeras izglītības pasākumi	Vai tavā skolā ir pietiekams atbalsts karjeras izglītības procesā
Spearman's rho	Vai skolās notiek karjeras izglītības pasākumi	Correlation Coefficient	1,000	,263**
		Sig. (2-tailed)	.	,001
		N	163	163
	Vai tavā skolā ir pietiekams atbalsts karjeras izglītības procesā	Correlation Coefficient	,263**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,001	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Lielāka daļa jauniešu vēlētos, lai skolās būtu vairāk karjeras izglītības atbalsta pasākumu: viņi labprāt izmantotu iespēju, lai karjeras konsultants palīdzētu karjeras izvēles jautājumā (9.tabula), kas ļauj pieņemt, ka jauniešiem svarīgi saņemt atbalstu šajā jautājumā.

9.tabula. Spīrmena korelācijas analīze starp karjeras izglītības atbalsta pasākumiem un karjeras konsultanta palīdzības izmantošanu

Table 9 Spearman correlation analysis between career education support measures and the use of career counselor assistance

			Vai Tu vēlētos lai tavā skolā būtu vairāk karjeras izglītības atbalsta	Vai Tu izmantotu iespēju lai karjeras konsultants palīdzētu Tev karjeras izvēlē
Spearman's rho	Vai Tu vēlētos lai tavā skolā būtu vairāk karjeras izglītības atbalsta	Correlation Coefficient	1,000	,160*
		Sig. (2-tailed)	.	,042
		N	163	163
	Vai Tu izmantotu iespēju lai karjeras konsultants palīdzētu Tev karjeras izvēlē	Correlation Coefficient	,160*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,042	.
		N	163	163

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

Lielākā daļa jauniešu atbildē, ka karjeras konsultants atbild un jautājumiem par profesijas izvēli un ka jaunieši uzticas pedagogiem karjeras izvēles jautājumā (10.tabula).

10.tabulā. **Spīrmena korelācijas analīze starp karjeras konsultanta palīdzību un uzticību pedagogiem karjeras jautājumā**
Table 10 Spearman correlation analysis between career counselor and career trust in teachers

		Vai skolas Karjeras konsultanti atbild uz Taviem jautājumiem par profesijas izvēli	Vai Tu uzticies pedagogiem karjeras izvēles jautājumā	
Spearman's rho	Vai skolas Karjeras konsultanti atbild uz Taviem jautājumiem par profesijas izvēli	Correlation Coefficient	1,000	
		Sig. (2-tailed)	,249**	
		N	163	
	Vai Tu uzticies pedagogiem karjeras izvēles jautājumā	Correlation Coefficient	,249**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,001	.
		N	163	163

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Varam secināt, ka skolās, kurās ir pieejams karjeras konsultants, skolēni izmanto iespēju to apmeklēt un lielāka daļa griežas pie pedagogiem karjeras jautājumā.

Secinājumi Conclusions

1. Jautājums par profesijas izvēli jauniešu vidū ir aktuāls, kaut arī lielākā daļa respondentu ir izvēlējušies sev profesiju, bet nav izvēlējušies izglītības iestādi.
2. Jaunieši aktīvi lieto interneta pakalpojumus, tāpēc ir zināms, kur meklēt informāciju par profesijām un karjeras izvēli.
3. Lielākā daļa respondentu vērtē savas plānošanas prasmes kā pietiekamas un ir spējīgi uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu.
4. Skolu pedagogi aktīvi iesaistās skolēnu profesijas izvēlēs jautājumā, jo skolās notiek karjeras izvēles pasākumi, jaunieši tos labprāt apmeklē, tomēr lielākā daļa respondentu vēlētos, lai pasākumu karjeras izvēles jautājuma tomēr būtu vairāk.
5. Jaunieši uzticas pedagogiem, karjeras konsultantiem par karjeras izvēles jautājumiem un labprāt izmantotu iespēju, lai karjeras konsultants palīdzētu karjeras izvēles jautājumā.
6. Pedagogu - karjeras konsultantu piedāvātais atbalsts pozitīvi ietekmē vidusskolēnu profesijas izvēli, jo jaunieši:

- vēlas turpināt mācīties;
- vēlas apgūt augstāko izglītību;
- ir izvēlējušies profesiju;
- izprot tālākas izglītības iespējas;
- prot meklēt informāciju par profesijām un karjeras izvēli;
- apzinās izglītību kā vērtību;
- ir gatavi pieņemt lēmumus karjeras izvēle;
- ir iepazinušies ar darba vietām, darba devēja prasībām, darba pienākumiem un darba meklēšanas procesu;
- apzinās profesijas mainību;
- ir izvērtējuši piemērotība izvēlētai profesijai;
- noskaidrojuši darba iespējas pēc vidusskolas beigšanas;
- noskaidrojuši informāciju par interesējošo profesiju;
- vērtē pietiekamas savas plānošanas prasmes;
- uzņemas atbildību par savu plānu īstenošanu;
- labprāt apmeklē karjeras izglītības pasākumus;
- savā skolā saņem atbalstu karjeras izglītības procesā;
- izmantotu iespēju saņemt no karjeras konsultanta atbildes par karjeras izvēli;
- uzticas pedagogiem, karjeras konsultātiem karjeras izvēles jautājumā.

Summary

Researching and analyzing the issues related to the motives of choosing a profession, I can conclude that the issue of choosing a profession among young people is relevant, although the majority of respondents have chosen a profession but have not chosen an educational institution.

Young people are active users of the Internet, so it is important to know where to look for information on professions and career choices.

Career choices are ready to be made, as the suitability for the chosen profession has been assessed, as well as information about the profession of interest has been clarified.

Most respondents rate their planning skills as sufficient and are able to take responsibility for implementing their plans.

As for school teachers, I can conclude that they are actively involved in the issue of students' career choices, because there are career choice events in schools, young people like to attend them, but most respondents would like the career choice event to be more.

I welcome the fact that young people trust educators, career counselors on career choice issues and would like to take the opportunity to help a career counselor with a career choice.

The research and its analysis explain how Rezekne have access to a career counselor who organizes and provides students with self-study, basic research, and career planning and career planning. the basis for timely, informed, and balanced personal decision-making on further education.

Literatūra References

- Harbaceviča, A. (2000. gada 25. 08). *Runa Latvijas intelīgences 37. konferencē*. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/10279>
- Jane, T. (2004). *An Evaluation of Levinsons Young Adult Era*. Adelaide SA 5001: University of South Australia. Ielādēts no <http://search.ror.unisa.edu.au/media/researcharchive/open/9915955280901831/53111934340001831>
- Jaundzeme, I. (2011). *Karjeras vadības un atbalsta sistēmas pilnveidošanas problēmas augstākajā izglītībā Latvijā*. PROMOCIJAS DARBS.
- Karjeras attīstības atbalsts. *Izglītības konsultēšanas pakalpojumi*. (2008)., (21.lpp). Rīga: Valsts izglītības attīstības aģentūra
- Libkovska, U. (2011). *Skolēnu profesionālo interešu pilnveides vadība karjeras izglītībā Latvijā*. PROMOCIJAS DARBS. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Nodarbinātības valsts aģentūra. (2022). *ESF projekts "Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs"*. Pieejams: <https://www.viaa.gov.lv/lv/par-projektu>
- Pudule, G. (2003). *Karjeras izglītības vadības pilnveide vispārīzglītojošās skolās Latvijā*. Promocijas darbs. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5221/39734-promocijas_darbs_Guna_Pudule.pdf
- Supers, D.E. (1957). *The Psychology of Career*. New York: Harper and Brother.
- Supers, D.E. (1990). *Life- Span, Life – Space Approach to Career Development. Career Choice and Development: Appying Contemporary theories to practise*. San Francisko: D. Brown, L. Brooks, and Associates.